

TEKST FRANK WAALS
FOTOGRAFIE ANP

Begin februari stopt Diederik Gommers (57) als lid van het Outbreak Management Team (OMT), de functie die hem de afgelopen twee jaar tot een van de meest herkenbare gezichten van de huidige coronacrisis maakte. Zijn laatste termijn als voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Intensive Care (NVIC) eindigt en dus gaat hij plaatsmaken voor een ander. 'Ik denk dat ik in de geschiedenisboekjes kom.'

B

Bent u klaar voor uw OMT-afscheid?

'Het voelt gek, terwijl ik ook wel weer blij ben met de extra tijd die ik daardoor krijg in mijn agenda. Ik kan weer meer op mijn eigen afdeling zijn, waar ik me wil richten op vernieuwingen in de zorg en het toekomstbestendig maken van de ic. Verpleegkundigen moeten weer meer plezier krijgen in het werk dat ze doen, onder meer door, via innovatie en big data, capaciteit op te schalen.'

Covid is nog dagelijks gespreksonderwerp nummer één. Voelt uw moment van vertrek niet een beetje als een politicus die midden in de formatie wegloopt van de onderhandelingstafel?

'Ik zit graag aan de knoppen. Dat is altijd al zo geweest. Ik heb dit echter zien aankomen, dus dan is het ook prima om een stap opzij te doen. Een collega mag het straks op zijn eigen manier gaan invullen. Had zich de situatie voorgedaan dat ik nog even door had gemoeten als OMT-lid, dan had ik dat ook prima gevonden. Het gaat ook wat makkelijker worden nu. Door het werk dat ik doe, werd ik soms een speelbal tussen allerlei partijen. Mijn verschillende rollen en verschillende petten die ik de hele week door draag, maken dat soms lastig manoeuvreren. Wanneer ik bijvoorbeeld vanuit het OMT de Tweede Kamerleden te woord sta en vragen beantwoord, dan doe ik dat vanuit mijn functie als voorzitter van de NVIC. Dat hoeft dan niet per definitie ook de mening van het gehele OMT met al haar leden te zijn.' ▶

'Ik zit graag aan de knoppen'

**NIEUWE REVU
ONTMOET
DIEDERIK
GOMMERS**

Waar? In etappes. Eerst in de binnentuin van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam, daarna spreken we telefonisch nog wat verder. **Wanneer?** Tussen verschillende lockdowns, versoepelingen en anderhalve meter mondkapjesverplichtingen in. **Verder nog iets?** Diederik heeft er net een middagje rondsnuffelen in het onlangs geopende Depot van Museum Boijmans van Beuningen opzitten. Diederik: 'Soms is er iets te veel ophef over mijn uitspraken. Het is dan tijd om even lekker te relaxen.'

Gevolg: verschillende partijen die elkaar tegenspreken.

'De buitenwacht beseft niet altijd dat ik voortdurend een andere pet draag en in die hoedanigheid ook mijn antwoorden formuleer. Men kan dan denken: hoe staat Hugo de Jonge ten opzichte van bijvoorbeeld Ernst Kuipers (voorzitter van de raad van bestuur binnen het Erasmus MC, red.) en mijzelf wanneer ze stuk voor stuk iets anders roepen? Dat dit verwarrend kan zijn, begrijp ik best. Ik weiger me echter door Den Haag te laten vertellen wat en wanneer ik iets mag verkondigen. Tuurlijk wil ik het land niet in paniek brengen, maar op dat moment dat de intensivisten het idee hebben dat het niet goed gaat, dan ben ik wat feller en daag ik de politiek een beetje uit.'

Worden 'ruzietjes' tussen u en minister De Jonge daardoor schromelijk overdreven?

'Ja. Het heeft er gewoon mee te maken dat, wanneer er meer onzekerheid is, het volk behoefte heeft aan één geluid, gedeeld door alle bekende gezichten die over dit onderwerp gaan. Die wens is sterker zodra de angst toeneemt. Dat zag ik tijdens de eerste golf en nu ook weer. Kuipers en Gommers mogen elkaar in de media niet tegenspreken, zo was de gedachte binnen ons ziekenhuis. Ik ben het daar niet mee eens. We kunnen namelijk niet altijd dezelfde lijn volgen, gezien de hoek waar vanuit we iets zeggen. Toen ik bijvoorbeeld zei dat het niet goed ging in Nederland en we langzaam richting code zwart gingen, reageerde De Jonge daar weer op dat we er nog ver vanaf zaten. Ernst Kuipers legde ten slotte uit welke fases we eerst nog door moeten voordat we daadwerkelijk op dat punt zijn aanbeland. Het zijn belangrijke nuances die verdwijnen op het moment dat er veel onzekerheid is.'

Tot voor kort liep u visite langs uw patiënten met tegelijkertijd airpods in om te kunnen vergaderen met het OMT. Heeft u daarin een betere modus gevonden?

'Dat soort dingen kan echt niet en doe ik dus ook niet meer. Ik heb absoluut een betere modus gevonden. Ik merk dat iedereen in z'n eigen wereld leeft. Die van mij is er gelukkig nog één waar ik in ieder geval nog half in de praktijk sta. Ik loop nog gewoon zaal en heb veel contact met verpleegkundigen. Ik krijg daardoor heel andere en actuelere informatie dan een bestuurder die een ziekenhuis moet aansturen of een politicus die beleid voert. Wanneer ik de noodzaak van onze zorg wil uitleggen binnen het OMT, dan merk ik dat dit lastig gaat, omdat daar vooral infectiologen en microbiologen in zitten. Zij zijn geen doktoren, begeven zich enkel achter hun bureau en voelen niet de spanning van mijn werkvloer. Bestuurders reageren weer anders omdat zij financiële belangen hebben en in de politiek overdrijft men graag. Aan dat soort mensen vertellen hoe nijpend een situatie is, vraagt daarom om een andere aanpak dan wanneer ik overleg voer met mijn directe collega's in Rotterdam. Hun wereld steekt gewoon heel anders in elkaar. Je kunt allemaal wel Nederlands praten en dezelfde boodschap vertellen, maar we hebben afzonderlijk allemaal een andere achtergrond en meetlat om de waarde van die boodschap af te wegen.'

De onduidelijkheid zorgt ook voor steeds meer rellen en protesten, waarbij met enige regelmaat een stadscentrum het moet ontgelden.

'Het geweld en de vernielingen die tot dusver hebben plaatsgevonden, zijn niet goed te praten, maar ik begrijp wel waar het vandaan komt. Spanningen lopen op, mensen zitten er helemaal doorheen en dan worden de lontjes korter. Iedereen is helemaal klaar met covid, maar ja, daar ga ik, de politie of wie dan ook niet over. Over het tijdig ingrijpen en maatregelen nemen hebben we wel wat te zeggen. Daarom vind ik het ook zo belangrijk om steeds maar weer aan de bel te trekken. Als we onverhoopt een keer daadwerkelijk in code zwart terechtkomen, dan zijn die relletjes die we nu gehad hebben nog peanuts vergeleken bij wat we dan gaan zien. Doet die situatie zich voor, dan wil ik mezelf recht in de spiegel kunnen aankijken en mensen het gevoel hebben gegeven dat ik er alles aan gedaan heb om de ontstane situatie te voorkomen. Je kunt namelijk niet meer zeggen dat je "er nog mee bezig was" als het al te laat is. Dat bestaat niet.'

Zoals geplande operaties en behandelingen van niet covid-gerelateerde patiënten uitstellen?

'Dat soort gesprekken voer ik al. We zitten nu al in de fase waarin we niet meer dezelfde kwaliteit van zorg leveren als mensen van ons mogen verwachten. Ik moet nu soms al zeggen: "Normaal gesproken hadden we u opgenomen, maar gezien de drukte gaan we dat niet doen." De ene dokter heeft daar meer moeite mee dan de ander. Ik probeer daar minder bij stil te staan, aangezien ik echt alles heb gedaan wat er in mijn macht ligt om deze situatie te voorkomen. Als je er dan eenmaal toch in zit, dan kun je er niets meer aan doen. Het is overmacht. Daarom kan ik het. Maar het voelt niet goed, laat ik daar duidelijk over zijn.'

Uw prominentere rol van de afgelopen jaren heeft ook een schaduwkant: bedreigingen.

'Ze liegen er niet om. Dat ik moet branden in de hel. Of dat mijn kinderen via social media bestookt worden met vragen als: "Begrijpen jullie wel wat voor vader jullie hebben en wat voor moordenaar het is?" In het begin had ik daar wel wat last van en deed het me zeer, maar inmiddels heeft de politie het mogelijk gemaakt om deze bedreigingen direct naar hen door te sturen. Af en toe doe ik ook aangifte. De politie zoekt de persoon in kwestie dan op en daarmee is het afgesloten. Ik heb veel vertrouwen in hen.'

Wat hebben de afgelopen twee jaar u geleerd?

'Dat je mogelijkheden die je geboden worden met beide handen moet aangrijpen. Ik ben heel erg iemand die zijn verantwoordelijkheid pakt en het klusje wil klaren. Vanuit de NVIC ben ik verantwoordelijk voor voldoende ic-bedden. Als ik daarin voorbereidend werk kan verrichten of wat makkelijker bij het ministerie op de deur kan kloppen, dan doe ik dat. De randzaken, zoals het bekender zijn en deuren die wat makkelijker opengaan, is iets wat me overkomt en waar ik van geniet. Als je je bedenkt welke nieuwe mensen ik heb ontmoet en op welke plekken dat gebeurde. Zo heb ik een beetje inzicht gekregen in wat er in zo'n Catshuis gebeurt en hoe Mark Rutte functioneert. Die man heeft een positieve benadering, heel veel energie en neemt tijdens een bezoek echt de tijd voor je. Dat zijn van die live-events waarvan ik denk: joh, dat moet ik ook kunnen. Door zijn manier van werken op mezelf te betrekken en het in mijn eigen werk toe te passen, help ik mezelf en m'n team vooruit.'

Wanneer ontstond de eerste frictie?

'Al vrij vroeg in de pandemie werden de eerste

'Spanningen lopen op, mensen zitten er helemaal doorheen en dan worden de lontjes korter. Iedereen is helemaal klaar met covid'

discussies over het naar buiten treden gevoerd. Ik was echter al vrij snel van mening dat de overheid me niet moet proberen te controleren. De Jonge belt me weleens op om te praten over regels en adviezen, zoals mondkapjes, anderhalve meter afstand en de avondklok, maar er is door een andere medewerker van het ministerie van Gezondheid, Welzijn en Sport ook weleens contact met mij opgenomen om me terug te fluiten. Dat ik in talkshows niet zomaar alles kan roepen, zoals het instellen van een leeftijdsgrens op de ic. Niet eens zozeer vanwege de redenen die ik net al noemde, maar allereerst omdat ik nu een positie van landsbelang zou hebben. Wat een gekkigheid. Mensen hoeven mij echt niet te vertellen wat ik wel of niet mag zeggen.'

Dat klinkt rebels.

'Als intensivist, maar ook binnen ons gezin thuis, zeg ik altijd waar het op staat, zodat we er daarna een discussie over kunnen voeren. Dat is voor mij heel belangrijk. De opmerking van het ministerie heeft me echter wel aan het denken gezet en sindsdien speel ik het spel een beetje mee. Zo kan ik een week herinneren dat er, naar mijn mening, weer eens te weinig actie werd ondernomen en dus adviseerde ik om een totale lockdown af te kondigen. Stevige bewoordingen, maar anders werd er toch niet geluisterd. Veel collega's waren boos dat ik dat gezegd had, maar drie dagen later werden er wel strengere maatregelen aangekondigd.' ➤

‘Mocht ik, in deze moeilijke tijd voor de zorg, onverhoopt een hartinfarct krijgen, laat mij dan maar gaan. Ik wil niet gereanimeerd worden’

Ook uw eigen kinderen, Sophie, Luc en Freek, zijn het niet altijd met u eens.

‘Luc is voor strengere regels, Freek wil er juist snel vanaf. Hoe langer het duurt, des te feller ze worden. Ook bij mijn eigen kinderen, die zich heus niet altijd aan de regels houden. De ene heeft er meer last van en blijft thuis, de ander gaat juist naar vrienden. Dan denk ik: oké, doe je ding. Dat doen mijn vrouw Margriet en ik ook. Ik corrigeer ze niet, want ze zijn alle drie ouder dan achttien. We zijn ontzettend trots om te zien hoe ze opgroeien en een eigen mening vormen. Hen observeren en af en toe een goede discussie voeren werkt inzichtelijk.’

Wat levert dat op?

‘Zij helpen me om op de hoogte te blijven van wat er onder jongeren speelt. Het heeft mij tot nu toe geholpen mijn mening te vormen en contact te zoeken met organisaties die over jeugd gaan. Wij hebben dan nog het geluk dat we het financieel goed hebben, groot wonen en ons dingen kunnen veroorloven, maar hoe moet het wel niet zijn voor gezinnen die minder te besteden hebben? Het is voor mij heel waardevol om een bredere visie te hebben wanneer ik in overleg ga met het OMT. Ik ben primair verantwoordelijk voor de intensive care, maar het kan geen kwaad om ook breder inbreng te kunnen geven. Op de jongste na is het hele spul het huis uit om te studeren, maar als er iets is, mogen ze ons altijd bellen. Bang voor het emptynestsyndroom ben ik niet. Daar heeft mijn vrouw meer last van.’

Hoe gaat u met hen om als u niet de professional, maar de huisvader bent?

‘Op het moment dat we met z’n allen bij elkaar in Wijngaarden zijn, moeten de telefoons aan de kant en gaan we borrelen. Op het werk ben ik de hele dag met mijn eigen zaken bezig, maar eenmaal thuis laat ik dat graag los om te horen hoe andermans dag was. Verhalen delen, kritiek leveren, felle discussies uitlokken, ik kan daar echt van genieten. Op mijn beurt kan

ik het ook terugverwachten. Laatst werd ik bijvoorbeeld door een journalist gebeld met de vraag wat ik van de vorming van het nieuwe kabinet vind. Mijn zoon Luc: ‘Hoezo moet jij daar iets van vinden? Om je stem te laten horen voor de toekomst van het ziekenhuis? Pfff, wat een onzin!’

En verder...

‘Ben ik dol op varen. In mijn werk ben ik met het hoofd bezig, in het weekend doe ik graag iets met mijn handen. Laatst heb ik een hele middag heerlijk zitten klungelen aan mijn boot. Hij moest worden schoongemaakt en voorzien van een nieuwe laag verf en was. Tochtjes op het water maak ik net zo lief met mensen als alleen. Een stuk rijden in m’n uppie is ook heerlijk. Nadenken, dingen terughalen, evalueren en mezelf in de spiegel aankijken. Maar zoals gezegd, ik ben ook zeker een gezelschapsmens. Met vrienden, collega’s of familieleden een biertje drinken in de kroeg en lekker kletsen met elkaar.’

U komt zachtaardig en vriendelijk over.

Bent u dat ook?

‘Mijn vriendelijke kant komt het snelst naar boven als ik uitgerust ben en goed in mijn vel zit. Ik kan ook snoeihard zijn als ik mijn doelen wil halen. Dan ben ik kortaf en direct, wat onvriendelijk kan overkomen. In vergaderingen ben ik weleens te scherp. Ik moet vaak sorry zeggen. Dat verantwoordelijkheidsgevoel zat er al vroeg in. Als kind had ik al een beetje het gevoel de vader van ons gezin te zijn, al had dat ook te maken met het feit dat hij weinig thuis was en veel aan het werk. Gingen wij ’s ochtends naar school, dan lag hij nog in bed. Zaten wij ’s avonds aan het eten, dan moest hij nog thuiskomen.’

Uw loyaliteit naar de zorg gaat zo ver, dat u in het ergste geval niet geholpen wilt worden...

‘Mocht ik, in deze moeilijke tijd voor de zorg, onverhoopt een hartinfarct krijgen, laat mij dan maar gaan. Ik wil niet gereanimeerd worden, iets wat ik nog niet heb laten vastleggen, maar wat ik mijn vrouw wel heel duidelijk heb gemaakt. We wonen redelijk achteraf en voordat er dan een ziekenwagen ter plekke zou zijn, is het leed misschien al geschied. Ik zou het vreselijk vinden om beschadigd uit zo’n situatie te komen en hulpbehoevend verder te moeten. Voor mij is het echt belangrijk om te spreken en contact met anderen te kunnen maken. Kwaliteit van leven is me veel waard. Niet enkel leven om maar te kunnen leven.’

Wat zijn de leukste reacties na twee jaar in de publiciteit?

‘Mensen die op straat een duimpje opsteken of mails van scholieren die met een profielwerkstuk bezig zijn en me iets willen vragen. Als het even kan, dan maak ik daar tijd voor. Die zenuwachtige gezichten wanneer de Zoom-verbinding tot stand komt en de blijde gezichten wanneer ik mijn kennis met hen mag delen, stemmen me vrolijk.’

Terwijl u aangeeft het toch ook heerlijk te vinden om, wanneer uw rol binnen het OMT er straks op zit, weer in de anonimiteit te verdwijnen.

‘Dat is ook zo. Al denk ik dat ik ook wel in de geschiedenisboekjes kom. Ik was de afgelopen tijd zo prominent aanwezig in een situatie die voor iedereen nieuw was, dat ik waarschijnlijk altijd aan het virus gekoppeld zal blijven. Zolang covid blijft bestaan, zal men mij blijven vragen hoe ik er tegenaan kijk. Zwakt het af en verdwijnt het, dan zal ook mijn rol daarin uitdoven. Dat merkte ik afgelopen zomer toen we in een tussenfase zaten waarin het virus op een lager pitje stond. Je wil niet weten hoe snel je dan op social media minder aantrekkelijk bent in de berichten die je plaatst. Het gaat dus niet om mij als persoon, maar vooral om de koppeling die er gemaakt wordt tussen mij en het virus.’

U bent dus met een gerust hart op vakantie gegaan?

‘Margriet wilde naar een plek in Frankrijk waar niemand me kent. Het werd Marseille, waar we met de auto naartoe reden. Ik op de bijrijdersstoel met een laptop op mijn schoot, zij achter het stuur. De eerste paar dagen keek ik voortdurend naar alle mensen om ons heen om te zien of we in de gaten gehouden werden. Daar realiseerde ik me dat ik daar kennelijk heel erg mee bezig ben. Wat bleek: niemand keek. Ik was er volledig anoniem. Het liet me ontspannen en na verloop van tijd eindelijk weer op andere dingen letten, zoals de straatjes, de gebouwen en de natuur. Het leven dat ik voor 2020 leidde, was eindelijk weer even terug.’ ✕